

Vertailevaa perustietoa liittovaltioista

RAUNIO, TAPANI (2002). *Liittovaltiot. Federalismin teoria ja arki*. 223 s. Gaudeamus, Helsinki.

Jos jokin yksittäinen poliittismaantieteellinen teema pitäisi nostaa nykytilanteessa Suomessa yhteiskunnalliselta merkitykseltään muiden edelle, olisi se epäilemättä Euroopan yhdentyminen ja sen vaikutukset pohjoiseen elinpiiriimme. Alueellisella integraatiolla jos millä on spatiaalinen luonne. On siksi hivenen yllättävää, ettei suomalainen maantiede ole pyrkinyt integraatiotutkimuksen kentälle, vaan on jättänyt sen valtio-oppineiden,

historioitsijoiden ja taloustieteilijöiden temmellettäväksi. Jos kansallista tehtävää pidetään suomalaisessa maantieteessä edelleen merkittävänä, tulisi syventyä Euroopan yhdentymiseen, sillä nyky-Suomea ei voi tarkastella siitä erillään. Kansallista poliittista maantiedettä ei voi enää tehdä ainoastaan kansalliselta perustalta.

Suomen protestanttisuudesta juontuva valtiokeskeinen poliittinen historia on pitkään pitänyt federalismia outona asiana. Siksi Euroopan unioninkin yhteydessä tämän käsitteen käyttöä ollaan tietoisesti vieroksuttu ja arkailtu. Federalismilla on ollut Suomessa paha kaiku,

kuten esimerkiksi Teija Tiilikainen (1998) on Suomen valtion aatehistoriaa käsittelevässä tutkimuksessaan esittänyt. Jos kuitenkin ajatellaan Suomen nykyistä asemaa Euroopassa tai vaikkapa sitä, että noin 40 prosenttia maailman ihmisistä asuu liittovaltioissa, asiallinen liittovaltiokeskustelu tulee aloittaa Suomessakin. Jotta suomalaiset kykenisivät elämään uudessa tilanteessa ja hyödyntämään Euroopan unionia mahdollisimman tehokkaasti, tulee heidän olla selvillä liittovaltiollistumisen peruseriaateista. Suomalaisen integraatiotutkimuksen eturiviin kuuluva Tampereen yliopiston valtio-opin professori Tapio Raunio onkin tehnyt suomenkieliselle lukijakunnalle palveluksen kirjoittamalla selkeän yleisyyksien liittovaltion toimintamekanismeista, historiasta ja määrittelemisestä. Teos sopii erinomaisesti poliittisen maantieteen oheislukemistoksi aivan opintojen alkuvaiheessa. Pidemmälle ehtineellekin se tarjoaa tietoutta helposti purettavassa muodossa, tosin mitään kovin haastavaa ei teoksesta hakemallakaan löydä. Puutteena on pidettävä sitäkin, että Raunio tarkastelee liittovaltioita mielestään ”vahvimman” integraatioteorian, uusfunktionalismin, näkökulmasta (s. 145). Olisi ollut kuitenkin tarpeen esitellä lukijalle myös toisenkaltaisia lähestymistapoja liittovaltioihin, jotta valinta olisi tullut nykyistä paremmin perustelluksi.

Raunio teos jakaantuu kuuteen pääluokkaan. Neljäs ensimmäisessä luvussa tarkastellaan federalismin pääpiirteitä, liittovaltioiden historiaa, vallan alueellista jakautumista ja liittovaltioiden päätöksentekojärjestelmiä. Näitä seuraa luku Euroopan unionista. Lopuksi käsitellään liittovaltioiden tulevaisuutta sekä esitellään suoranaisia ohjeita Unionin pitämiseksi valtioliittona. Raunio käyttää paljon tilaa erilaisten liittovaltioiden vertaamiseen. Vertailu tuo esittelyyn jänteveyttä, mutta valitun mekaanisen tyylin sivuvaikutuksena lukijan silmäluomia saattaa alkaa painaa.

Liittovaltion peruskriteeri on hyvin maantieteellinen. Liittovaltiosta valta on jaettu kahden eri alueen kesken siten, että liittovaltiolla ja osavaltiolla on merkittävä asema poliittisessa järjestelmässä, muun muassa perustuslain tarkistamisessa. Liittovaltiollistumisen astetta voidaan mitata toimivallan jakaantumisen sekä taloudellisen tuen ehdollisuuden kautta. Joskus raja yhtenäisvaltion ja liittovaltion välillä on hiuksenhieno. Jälkimmäinen on Raunio mukaan ”ei-keskitetty valtio”. Liittovaltio eroaa yhtenäisvaltiosta siten, että osavaltioilla on suhteellisen paljon valtaa ja niiden asema on määritetty liittovaltion perustuslaissa. On olemassa ”puhdasta federalismia” ja ”yhteistoimintafederalismia”, joista ensimmäisessä liitto-

valtio on osavaltioita heikompi, toisessa taas liittovaltion poliittinen järjestelmä on ottanut merkittävemmän roolin. Raunio huomauttaa, että osavaltioiden asema on tällä hetkellä vahva ainoastaan Sveitsissä ja Kanadassa. Muualla suunta on ollut kohden liittovaltion järjestelmän vahvistumista.

Liittovaltiot ovat syntyneet yhtäältä valtioiden liittyessä toisiinsa ulkoisen tai sisäisen uhkan edessä tai toisaalta siirtomaajärjestelmän purkautuessa. Tie menestykseen on ollut erityisesti se, että liittovaltio on painottanut rooliaan ”kansallisen” edun puolustajana ja että sillä on ollut vahvat taloudelliset resurssit. Tässä piilevät myös liittovaltiollistuvan EU:n ongelmat: EU-kansaa ei ole, vaikka taloudelliset instrumentit kehittyvätkin.

Raunio ei oikein osaa päättää, onko EU jo liittovaltio vai ei. Lopulta hän kuitenkin kallistuu sille kannalle, että EU ei ole liittovaltio tarkoittamatta kuitenkaan sitä, etteikö merkkejä liittovaltiollistumisesta olisi löydettävissä. Jo pitkään EU:n yhteistyömekanismien kehittäminen on merkinnyt EU-tason vahvistumista suhteessa jäsenvaltioihin. On mielenkiintoista nähdä, josko vasta vähän aikaa toiminut Euroopan tulevaisuuskonventti päätyy ehdottamaan EU:n perustuslain muodostamista. Se olisi varma viesti liittovaltiollistumisesta, onhan perustuslain laatiminen liittovaltion tosiasiallinen perusta. Federalistit saattavat olla vielä vähemmistö EU:n toimielimissä, mutta kannattaa muistaa vuoden 1787 Philadelphian konventti, jossa Yhdysvaltain liittovaltion siemenet kylvettiin. Raunio kuvaa osuvasti, kuinka Yhdysvalloissakin valtioliiton kannattajilla oli enemmistö, mutta poliittisen kamppailun sääntöjä muuttamalla federalistit ottivat heistä selkävoiton ja käänsivät kehityksen kohden liittovaltiota. Tämän asian esittely on Raunio teoksen parasta antia.

Raunio teos on suositeltavaa, omaa aikaansa kuvaa lukemista. EU on tullut pohjoiseen kotimaahamme pitkäksi ajaksi. Suomalaisen poliittisen maantieteen kannalta olisi eduksi, jos tulevaisuudessa julkaistaisiin tätä kirjaa täydentävä *Liittovaltioiden poliittinen maantiede*. Raunio on tehnyt perustyötä, josta on hyvä jatkaa.

KIRJALLISUUS

Tiilikainen, T. (1998). *Europe and Finland. Defining the political identity of Finland in Western Europe*. 194 s. Ashgate, Aldershot.

SAMI MOISIO
Maantieteen laitos,
Turun yliopisto/
Kv. suhteet, Lapin yliopisto